

Junosuando by på 1600-talet

Erik Kuoksu

BYN JUNOSUANDO FIRADE sitt 375-årsjubileum 2012, eftersom den då ansågs ha grundats år 1637. Nya rön visar att byn kan beläggas i källorna redan några år tidigare, och troligen anlades under andra halvan av 1620-talet. Den här artikeln är tänkt att beskriva byns bebyggelse-, släkt- och personhistoria från dess grundläggande till sekelskiftet 1700.

JUNOSUANDO JORDEBOKS BY

En granskning av de bevarade primärkällorna visar att Junosuando anlades vid slutet av 1620-talet. Det går inte att avgöra om den traditionella uppgiften att Lars Larsson Pesu var byns grundläggare är riktig, eller om hans nybygge anlades samtidigt som Erik Erssons nybygge, eftersom båda nybyggerna fanns i byn redan då den första gången omnämns i källorna.

Lars Larssons hemman, som kom att bli Lasu gård, var 1637, och ännu 1701, på 1/4 mantal. Erik Erssons hemman, som kom att bli Mukka och Kruukka gårdar,

övertogs efter ett par år av Jöns Andersson Mukka från Pello. Hemmanet var 1637 på 1/6 mantal. I 1660 års jordebok var hemmanet på hela 3/4 mantal, men 1667 hade det åter sjunkit till 1/4 mantal. 1701 hade hemmanet jordeboksnumret Junosuando Nr. 2 och var fortfarande på 1/4 mantal, men delat i två rökar, motsvarande Mukka och Kruukka på vardera 1/8 mantal.

Dessa två hemman – Lasu och det hemman som kom att delas i Mukka och Kruukka – var under 1600-talet de enda som fanns i själva Junosuando by och förekommer i jordeboken första gången år 1637. Flera andra hemman eller nybyggen återfinns dock under Junosuando jordeboksby under 1600-talet, däribland byarna Lovikka, Lautakoski och Kangos.

Gårdarna i Lovikka by inklusive Lautakoski hade jordeboksnumret Junosuando Nr. 1. Det stora hemmanet var 1701 delat i 5 rökar; Lahti, Kyöstäjä/Kuoppala, Holma och Ylivainio/Niva i Lautakoski på vardera 1/16 mantal, samt Tyni på 1/8 mantal. Kangoinen

gård i Kangos hade samma år jordeboksnumret Junosuando Nr. 3 och var på 1/8 mantal, medan Ylimentalo/Mikko och Nykäinen gårdar i Kangos hade jordeboksnumret Junosuando Nr. 4 och var på 1/4 mantal, men delat i två rökar på vardera 1/8 mantal.

Vid sidan om dessa gårdar dyker flera nybyggare tillfälligt upp i mantalslängderna under Junosuando by: 1640-43 omnämns en i övrigt helt okänd Erik Anundsson i mantalslängderna. Mellan 1640-45 återfinns Jöns Jönsson Pirkkoi,

nybyggare i Kuoksu, i mantalslängderna för Junosuando. År 1647-48, samt 1651-56 återfinns hans son och efterträdare Lars Jönsson i mantalslängderna. Åren 1653-56 återfinns även nybyggaren Klemet Olofsson i Lainio i mantalslängderna under Junosuando. Både Kuoksu och Lainio återfinns därefter under Siggevaara sameby under Torne lappmark.

Hemmanen i Junosuando jordeboksby år 1701

Junosuando Nr. 1 — 3/8 mantal	Lahti i Lovikka: Olof Nilsson Lovikka 1/16 mtl Kyöstäjä/Kuoppala i Lovikka: Per Nilsson Lovikka 1/16 mtl Holma i Lovikka: Anders Olofsson Lovikka 1/16 mtl Ylivainio/Niva i Lautakoski: Knut Ersson Lovikka 1/16 mtl Tyni i Lovikka: Dynis Olofsson Lovikka 1/18 mtl
Junosuando Nr. 2 — 1/4 mantal	Mukka i Junosuando: Mats Olofsson Mukka 1/8 mtl Kruukka i Junosuando: Jakob Ersson Mukka 1/8 mtl
Junosuando Nr. 3 — 1/8 mantal	Kangoinen i Kangos: Klemet Klemetsson 1/8 mtl
Junosuando Nr. 4 — 1/4 mantal	Ylimentalo/Mikko i Kangos: Ludvig Simonsson 1/8 mtl Nykäinen i Kangos: Olof Matsson Nykäinen 1/8 mtl
Junosuando Nr. 5 — 1/4 mantal	Lasu i Junosuando: Anders Mickelsson Lasu 1/4 mtl

Hemmanen i Junosuando jordeboksby och deras dåvarande husbönder enligt jordeboken för Västerbottens län 1701.

Under de första årtiondena av sin existens tillväxte hemmanen i Junosuando i rask takt: Enligt tiondelängden i länsräkenskaperna 1652 erlade Jöns Andersson i Junosuando 3 skäl (ca 60 liter) korn i tionde. Hans granne Lars Larsson erlade lika mycket. De övriga husbönderna i Junosuando jordeboksby detta år var Lars Jönsson (Pirkkoi) i Kuoksu, som erlade 1/2 skäl korn, Nils Ludvigsson (Lodvik) i Lovikka, som erlade 4 skäl korn och Simon Hinderesson i Kangos, som erlade 2 skäl korn. Detta stod sig relativt väl med de övriga byarna i blivande Pajala socken, men kunde inte mäta sig med Lars Larsson Pajanen i Pajala, som erlade 11 skäl korn och Henrik Persson (Koivuniemi) i Tärendö som erlade 8 3/4 skäl korn, vilket var bland de högsta tiondena i Övertorneå.

Under 1660-talet vände dock vinden plötsligt: Enligt 1665 års tiondelängd i länsräkenskapsverifikationerna erlade Jöns son Olof Jönsson Mukka 1 skäl (20 liter) korn i tionde, vilket alltså var en tredjedel av det tionde hans far erlagt 13 år tidigare. Gårdens produktivitet hade alltså sjunkit, vilket också gällde nästan samtliga gårdar i Övertorneå socken: 1652 hade gårdarna i Junosuando, Lovikka och Kangos erlagt 12 skäl (240 liter) korn. 1665 kunde bara 3,5 skäl (70 liter) korn uppbäras i

kyrkotionde i av samma gårdar. Detta var dock bara början.

1669 var ett katastrofår i hela dåvarande Västerbottens län eftersom ”den aldra högste Gudh, hafwer denna Landz-orten Wästerbotn, medh så stark frost och kiöld i förledne sommar hemsöckt och strafat, att största delen af seden på Marken är dels skiemdh och förderfwat, dels och Aldeles bortfrusin worden.”

I den standardiserade ingressen till avkortningslängderna i landsboksverifikationerna står att Kongl. Maj:t av nåd därför hade beslutat att ge ”sine trogne Undersåtare her i Wästerbotn”, någon lindring, och att landshövding Johan Graan tillsatt en rannsaking över allmogens tillstånd i länet. Den 22 november 1669 utreddes förhållandena i Övertorneå socken. Utredningen ledde till att flertalet gårdar i älydalen fick avkortning i skatten på grund av katastrofen.

Svårigheterna, som enligt vad Ilkka Teerijoki skriver i *Tornedalens Historia II* vid dessa år drabbade hela Tornedalen berodde på att åren 1661, 1663-64, 1667-70 varit missväxtår och på att Torneås borgerskap började kräva återbetalning av krediter. De dåliga tiderna kom sedan att fortsätta under hela det kommande decenniet. Antalet gårdar i Övertorneå socken, som 1655 var 265

hade 1679 minskat till 230. Med andra ord visar Teerijokis forskning att omkring 13 % av bebyggelsen i Övertorneå socken blivit öde under dessa 24 år.

Uppgifter i 1702 års tiondelängd visar att gårdarna i Junosuando jordeboksby vid det laget, precis som många andra gårdar i Torne älvdal, hade återhämtat sig, och faktiskt blivit både fler och större än de var innan missväxtåren. Detta år kunde de utge 24 skäl och 5 kappar (503 liter) korn, det vill säga drygt dubbelt så mycket som år 1652, i tionde.

Så långt Junosuando jordeboksby. Hädanefter ska vi lägga de tre gårdarna i själva Junosuando by, och deras invånare under 1600-talet, under lupp.

Den enda beskrivning vi har av själva byn på 1600-talet är två korta passager i Jean-François Regnards *Resa i Lappland*. Han passerade första gången Junosuando under sin färd mot Torne träsk i juli 1681. Han och hans sällskap lämnade Kengis bruk en torsdag och kom till vad som rimligen är Junosuando på lördagen. Han skriver:

Mantalsutveckling för gårdarna i Junosuando jordeboksby 1637-1699

	1637	1640	1650	1660	1671	1680	1691	1699
Nr. 1	-	1/4	1/3	3/8	3/8	3/8	3/8	3/8
Nr. 2	1/6	1/6	1/4	3/8	öde	öde	1/4	1/4
Nr. 3	-	-	-	-	-	-	-	1/8
Nr. 4	-	-	1/8	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4
Nr. 5	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4
Kuoksu	-	-	1/8	-	-	-	-	-
Summa:	0,416	0,666	1,083	1,250	0,875	0,875	1,125	1,250

Summorna återges i avrundad decimalform.

Kuoksu överfördes liksom Lainio till Siggevaara i lappmarken efter 1650.

Mantalsutveckling för gårdarna i Junosuando jordeboksby 1637-1699 enligt mantalsuppgifter i jordeböckerna för Västerbottens län.

”På lördagen tillryggalade vi en mycket kort väg, ty vi stannade hela dagen i ett litet hus, det sista som finns i denna trakt.” Regnard och hans sällskap roade sig med att hugga ner ett torrt träd och tända eld på det. Han observerade att

några [troligen folket på gården, även om det inte sägs uttryckligen] sysslade med att tillreda ett lamm som de nyss slaktat. Och några andra, som voro mer framsynta, lämnade alla dessa småsaker för att ta itu med vida viktigare ting. De gingo nämligen ut för att i en nära belägen fiskrik sjö fånga något för morgondagen. Detta nöje följdes av ett annat. Ty då vi rest oss från bordet, ansågo vi nödvändigheten fordra att ge order om en allmän jakt, varpå alla förberedde sig på denna. Efter att ha tagit några små båtar och två bönder med oss begåvo vi oss ut på floden i förlitan på vår goda tur.

Man jagade sjöfågel, främst lom, och jakten, som Regnard beskriver som ”den egendomligaste och trevligaste man kan tänka sig” skedde från båtar. Man slog sjöfågglarna i huvudet med käppar och störar när de befann sig under vattenytan, vilket krävde stor skicklighet. På två timmar fick man 25 fåglar som byte. När man kom tillbaka till Junosuando möttes man av ”några bönder” som kommit från ”långt in i bygden” för att ta en titt på främlingarna, men också för att begära pengar av dem, och sälja ett får till dem. Vid klockan 10 på söndagen

fortsatte sedan Regnard mot Kuoksu, där hans sällskap vilade resten av dagen.

På återresan återkom Regnards sällskap till Junosuando, och denna gång nämner han både byn och Lars Larsson (Pesu), som tydligen hade följt med honom på resan, vid namn:

Vi uppsökte våra båtar och övernattade i *Tuna Hianda* hos en av våra roddare, som visade oss ett brev om befrielse från skatt, som han fått av konungen för att han funnit denna järngruva [alltså malmen i Masugnsbyn]. Bonden hette *Lars Larsson, Laurentius a Laurentio*.

GÅRDARNA I JUNOSUANDO OCH DERAS INVÅNARE

L A S U

Lasu gård grundades sannolikt någon gång under andra halvan av 1620-talet av **Lars Larsson Pesu**, i traditionen känd som Lasun Lassi, som enligt 1637 års roteringslängd var född omkring 1607, och alltså hade grundat sitt nybygge när han var mycket ung. Det är okänt varifrån han kom, men han tycks för första gången omnämnas som [...] Larsson (förnamnet skymms av sockensigillet) tillsammans med en Erik Ersson bland nybyggarna i Muonionniska i 1633 års roteringslängd.

Lars omnämns vanligen utan tillnamn, och namnet Pesu är enbart sporadiskt belagt i ett fåtal källor, men att det verkligen var hans tillnamn är mycket sannolikt, eftersom Jöns Jönsson Mämmi i Muonionniska vid tinget i Övertorneå 1708 menade sig vara berättigad till arv efter sin svärmors far Lars Pesu i Junosuando. Det vore osannolikt att en nära anförvant till Lars skulle använda sig av ett felaktigt namn i en arvstvist.

Enligt 1635 års boskapslängd, som är det första tillfället Lars omnämns med säkerhet, hade han 5 kor, 1 kviga och 2 får, och i följande års boskapslängd uppges att hans gård var på 1/4 mantal.

Den stora grundläggningshändelsen för Kengis bruk var att Lars Larsson Pesu upptäckte järnmalmen vid Rautajoki under en ekorrjakt 1642. Det berättas att när Lasun Lassi sköt en järnskodd pil mot en ekorre, vek pilen av, dragen av den starka magnetismen i en sten på en bergssida. Lasun Lassi visade stenen för några borgare i Torneå och efter undersökning befanns den vara järnhaltig. Inom kort anlades Kengis bruk och Junosuando masugn (Masugnsbyn) för att exploatera fyndigheten. Lars belönades enligt brev utfärdat av landshövding Frans Krusebjörn med skattefrihet och frihet från bland annat knektutskrivning

för sitt hemman i Junosuando. En kopia av frihetsbrevet finns bevarad i Momma-Reenstiernaarkivet på Riksarkivet, och har följande lydelse:

Salut Godhe wän Befalningzman wäl:t Hans Olofson. Emädan såsom Zedelwjsare Lars Larson i Jona Swondo hafwer warit den första Jwentor till Iärn Bruckens upfinnelse i Öfwer Tornöå Säckn och sig beswärar dhet han för sin stora möda och omack icke hafwer niutit någon frijhet. Hwar föhre Befaller eder att: Låtha honom efter Hännes Kongl: Maj:tz uthgångna mandatz wara frij från Uthi sin och sin Barns Lijftztdh för giest och Skiutzningh såsom och för wissa och owijssa utlagor och Rotningh och utskrifningh rättandes edher här efter och warij gudij Befallet af öfwer Tärnöå dhen 17. Februarij Anno 1648. Frans Crusebiörn.

Enligt brevet skulle alltså friheten gälla även under hans barns livstid, men när hemmanet tas upp i förteckningarna över livstidsförläningar i Västerbottens länsräkenskaper¹ framgår att friheten enbart ansågs gälla under Lars och hans hustrus livstid. Sannolikt var det Lasu gårds skattefrihet som gjorde att den till skillnad från många andra gårdar i viss mån kunde behålla sin produktion genom de svåra missväxtåren under andra halvan av 1600-talet.

Det kom senare att visa sig att även Jöns Andersson Mukka hade deltagit i ekorrjakten som ledde till malmfyn-

¹ Till exempel i 1675 års förteckning om återfinns på s. 122 i länsräkenskaperna.

det, men han fick vänta länge på sin belöning.

Jean-François Regnard skrev som sagt att Lars Larsson var en av roddarna på hans färd till Lappmarken 1681, och att han visade upp sitt privilegiebrev, men med tanke på att Lars år 1681 var omkring 64 år gammal är det tänkbart att det i själva verket var hans son med samma namn Regnard träffade.

Lars Larsson tas upp sista gången i 1684 års mantalslängd, men i 1688 års avkortningsspecifikation för Över- och Nedertorneå i länsräkenskaperna² konstateras om Lars och hans hustru att ”desse lefwa ännu”.

Lars och hans till namnet okända hustru hade minst fyra barn; en dotter som var gift och hade en dotter som i sin tur var gift med Jöns Jönsson Mämmi i Muonionniska; en son vid namn Lars Larsson som omnämns i 1684 års dombok för Jukkasjärvi tingslag tillsammans med sin bror Mickel Larsson, men i övrigt är okänd, och ytterligare en son som tas upp 1685 års mantalslängd, men vars namn är okänt.

Sonen **Mickel Larsson** efterträdde sin far på Lasu gård i Junosuando, och tas upp i mantalslängderna 1685-1690. Han tvistade vid tinget i Övertorneå 1681 om ängar med Simon Hindersson i Kangos. Mickel och hans bror

Lars Larsson var kallade till tinget i Jukkasjärvi 1684 eftersom de hade jagat ”Ikorna och Fuglar” på marker tillhöriga nybyggaren Mickel Hindersson i Mikonheikki (Parakka) och samerna Jöns Mickelsson, Joen Joensson och Jöns Hindersson i Siggevaara, och därigenom orsakat dem stora skador. Eftersom de inte kommit till tinget fick de erlägga böter för sitt uteblivande.

Det är okänt när Mickel Larsson dog, det bör ha varit mellan 1690 och 1695, eftersom hans arvingar tvistade om arvet efter sina föräldrar vid tinget det senare året. Förvirrande nog förekommer Mickel Larsson åter i mantalslängderna 1697-1698, vilket kan bero på att sonen Lars Mickelsson namn av någon anledning blev omkastade. Mickels hustru uppges i vissa andrahandskällor ha hetat Brita Jönsdotter, men jag har inte hittat någon förstahandskälla som styrker det. Mickel hade förutom sönerna Lars och Anders en dotter vid namn **Anna Mickelsdotter** som var gift med lanthushållaren Jakob Eriksson Lautakoski i Lautakoski.

Mickel Larssons äldste son **Lars Mickelsson Mukka** (1654-1745 x/1) var husbonde på Lasu gård efter fadern, och tas som sådan upp i mantalslängderna 1692-96 och 1699-1702. Enligt 1702 års mantalslängd hade ”Lars

² Sida 232.

Mickelsson flydt åt Lapp[mar]k[en] med alt sit folck för 3 år sedan”. Han återvände till Junosuando 1709 och blev då husbonde på sedermera Kruukka gård – se nedan!

Från Mickel Larssons yngre son **Anders Mickelsson Lasu** (1660-1740 7/5), som i domboksnotiserna på 1690-talet uppges ha varit soldat, och tas upp som husbonde på Lasu gård i mantalslängden 1697, samt åter från 1701, härstammar den nu levande släkten Lasu. Om hans soldattid är ingenting känt.

Förhållandet mellan bröderna Lars och Anders var på 1690-talet mycket stormigt, och konflikten tycks ha berott på en tvist om arvet efter föräldrarna. Vid tinget i Övertorneå 1695 dömdes Anders att böta 40 daler silvermynt eftersom han ”våldsamligen” brutit upp sin bror Lars Mickelssons bodsdörr, som en del i en tvist om arvet efter deras föräldrar, och dessutom slagit Lars hustru. Men eftersom Anders var ”en fattig man” bad Lars om förskoning för sin bror, och rätten nedsatte bötesbeloppet till 2 gånger 3 daler silvermynt för det blodsår han åsamkat Lars hustru. Den av bröderna som därefter bröt friden skulle böta 4 daler silvermynt, och länsman Johan Pulcken, samt tolvmännen Jöns Hindersson Olli i Pello och Henrik Matsson Pajanen i Pajala skulle likvidera

och jämka mellan bröderna och särskilt laga att Anders bekom sin arvedel.

Vid tinget 1697 förordnades slutligen tolvmännen Henrik Matsson Pajanen och Mickel Mickelsson Rahtu ”att Uprätta ett richtigt Inventarium efter Anders Mickelssons Moder i Junoswando på dess qwarlämbnade Ägendoom, till framdeles Utförligh Underrättelse, der någon twistigheet här om sig yppa skulle.”

Just fördelningen av arv tycks ha varit det stora tvisteämnet för Lasun Lassis ättlingar. Vid tinget i Övertorneå 1708 krävde Jöns Jönsson Mämmi i Muonioniska med hänvisning till en attest skrivnen av länsman Johan Pulcken 1700 7/3, att Anders Mickelsson Lasu till honom skulle överlämna det arvsom hade tillfallit hans svärmoder, som var dotter till Lars Pesu i Junosuando, men som Anders fortfarande innehade. Anders tillstod att Jöns hade rätt i sitt krav, men sa att han redan hade ”levererat” 11 daler av arvet till honom. Rätten fann dock att Anders borde leverera ytterligare 23 daler och 12 öre kopparmynt till Jöns.

Vid sidan om dessa arvstvister förekommer Anders Mickelsson Lasu i domboken för Övertorneå 1697 då han besvärade sig över Nils Nilsson Lovikka, eftersom han menade sig ”wara wanlåtadt med fiskens deelande widh ett Träsk,

der dee förledne Sommar tillhopa fiskiat”. Då Nils hade uteblivit trots stämning fick han erlägga 2 daler silvermynt i böter pro absentia, och målet sköts upp till nästkommande ting, då det inte kom att tas upp.

Anders Mickelsson Lasu var gift med Ingrid Andersdotter Pellikka (1666-1742 2/8), som var dotter till Anders Persson Pellikka och hans hustru Marget på Pellikka gård i Pajala. Anders och Ingrid hade minst sex barn varav sonen **Anders Andersson Lasu** (+1758) efterträdde sin far på Lasu gård 1722 och i sin tur kom att efterträdas av sin son bergstingsnämndemannen **Lars Andersson Lasu** (1724-1803) på den ännu odelade gården. Anders Mickelsson Lasus son **Mickel Andersson Gardin** var soldat i Pajala och sonen **Lars Andersson Lasu eli Pellikka** (*1701) blev genom arv husbonde på den gård i Pajala som sedermera kommit att kallas Lasu eli Pellikka. Dottern **Kerstin Andersdotter Lasu** (1700-1777) var gift med gästgivaren Olof Hindersson Kyrö i Vittangi, dottern **Ella Andersdotter Lasu** (1703-1745) var gift med byåldermannen Olof Larsson Pajanen – Juto eli Niva i Tarendö och dottern **Ingrid Andersdotter Lasu** (1706-1774 25/10) var gift med sin kusin Anders Jakobsson Lautakoski i Lautakoski.

M U K K A

Mukka gårds första husbonde var **Erik Ersson**, som enligt 1637 års roteringslängd var född omkring 1605. Han omnämns första gången med säkerhet i 1635 års boskapslängd, men kan vara den Erik Ersson som omnämns tillsammans med en [...] Larsson bland nybyggarna i Muonionniska i 1633 års roteringslängd. 1635 hade han 3 kor och 1 kviga. Enligt 1636 års boskapslängd var hans gård på 1/8 mantal. Enligt 1637 års roteringslängd togs han ut som knekt. Han tycks ha överlevt knekttjänsten, eftersom han återfinns som nybyggare i Junosuando i 1642 års mantalslängd. Därefter försvinner Erik ur de bevarade källorna.

Gården övertogs av **Jöns Andersson Mukka**. Till skillnad från Lars Larsson Pesu och Erik Ersson kan man rekonstruera Jöns ursprung. Han var född omkring 1582, eftersom han i 1637 års roteringslängd sägs vara 55 år gammal. Jöns omnämns som husbonde på sedermera Mattila gård i Pello för första gången i 1621 års roterings- och utskrivningslängd. Med största sannolikhet var han måg till sin företrädare på gården, nämndemannen Anund Anundsson (Kyrö), som omnämns i olika längder mellan 1583 och 1632. Jöns och Anund

representerar mellan 1621 och 1632 sedan växelvis gården i olika längder. Mellan 1633 och 1643 förekommer Jöns som ensam husbonde på sedermera Mattila gård. Namnet Mukka kan syfta på Isomukka, Torneälvens nästan nit-tiogradiga krök söderut vid Pello, och under 1700-talet kom den nuvarande gården Mukka i Pello att brytas ur Mat-tila gård.

Anund Anundsson var son till birkarlen Anund Anundsson på Kyrö gård (omnämnd 1551-69), och sonson till nämndemannen Anund Anundsson på Kyrö gård (omnämnd 1539-51), vilken var stamfar för den stora tornedalssläkten Kyrö. När det gäller Jöns Andersson Mukkas eget ursprung är det rimligt att anta att han var ättling till birkarlen Henrik Staffansson på sedermera Olli och Antti gårdar i Neistenkangas i Pello (omnämnd 1539-61, hans änka Elin omnämns 1562-64), vars ättlingar som regel använde ett bomärke som var identiskt med det bomärke Mukka-släkten konsekvent använde fram till 1800-talets mitt. Detta bomärke; en odalruna eller timglasform med en speciell utformning av benen, tycks i övre Tornedalen huvudsakligen ha använts av Henrik Staffanssons ättlingar, även om det bland dem förekommer i något olika varianter. Sannolikast

är att Jöns Andersson Mukka var son till Henrik Staffanssons yngste son, nämndemannen Anders Hindersson, som åren 1583-1623 var husbonde på den gård i Neistenkangas i Pello som efter honom kallas Antti.

Jöns Andersson Mukka blev genom sitt giftermål husbonde på en av de största gårdarna i den översta delen av Tornedalen. Enligt kronotiondelängden i 1629 års jordebok erlade Anund Anundsson och hans fädernekusin Jöns Olofsson Kyröläinen på Kyrö gård 3 skäl korn i tionde. Deras gårdar var detta år de enda i hela Övertorneå socken som erlade så högt tionde, vilket tyder på en hög grad av välstånd.

Detta välstånd kom inte att bestå: I 1642 års länsräkenskapsverifikationer tas Jöns Andersson i Pello upp i längden över fattiga. Där framkommer att Jöns har blivit "fatigh" och att han "hafr fyra små Barn och platt inthet födas mz." Gårdens mantal på 3/8 jämkades därför ner till 1/6 mantal. Troligen avled Jöns första hustru (Anund Anundssons dotter) 1642 eller 1643, eftersom enbart Jöns samt en son och en dotter tas upp i mantalslängden 1643.

Redan av tiondelängden i 1642 års länsräkenskapsverifikationer framgår att Jöns Andersson bor i Junosuando, och erlägger 1/2 skäl (ca 10 liter) korn

och 1 kanna (ca 2,62 liter) råg i tionde. Troligen var det den iråkade fattigdomen i Pello som fick honom att flytta upp efter älven. Jöns Andersson tas sedan upp i mantalslängderna på ett hemman under Junosuando by under åren 1644-60. Detta hemman är uppenbarligen det som senare kom att bli Mukka och Kruukka gårdar i Junosuando.

Enligt 1644 års mantalslängd är Jöns åter gift. I längderna tas redan 1644 även upp två söner och en dotter. 1652 dyker ännu en dotter upp i längden och 1653 även en sonhustru. Den förste sonen torde vara **Anders Jönsson Mukka** (se vidare nedan under Kruukka), den andre sonen **Olof Jönsson Mukka**.

Jöns Andersson Mukka kan även ha varit far till den **Jöns Jönsson** som skrevs ut som soldat i Junosuando 1658 och kom att tillhöra Arvid Duses kompani vid överste Günter von Rosenkrans regemente (Västerbottens regemente). Han rymde från soldattjänsten 1659 9/5. Det är dock möjligt att denne Jöns var son till Jöns Jönsson Pirkkoi i Kuoksu, som vid denna tid räknades till Junosuando jordeboksby.

Det är också oklart vilken av dessa Jöns som var far till den **Margareta Jönsdotter** i Junosuando, som Anders Andersson Keksi i Marjosaari år 1670

fick böta 40 mark för att ha lägrat.³ Hon verkar vara en generation yngre än Jöns Andersson Mukkas söner Anders och Olof, men kan ha varit född i Jöns andra äktenskap, om mantalsuppgifterna ska tolkas så att han gifte om sig 1643 eller 1644.

Vi kan inte veta säkert när Jöns Andersson Mukka avled. Sista gången han med säkerhet omnämns som levande är i 1660 års mantalslängd. Han förekommer dock som husbonde på Mukka gård i ett flertal andra längder fram till 1678, vilket kan tyda på att han faktiskt levde så länge.

I avkortningslängden i landsboksverifikationerna 1678 sägs att "fadren" på gården är utgammal medan "sonen" är soldat. Detta är svårtolkat, och "fadren" kan här syfta på Jöns son Olof Jönsson Mukka själv, medan "sonen" är Olofs son Jöns Olofsson Mukka, som bevisligen var soldat i skånska kriget. "Fadren" kan dock också syfta på Olof Jönsson Mukkas far Jöns Andersson Mukka. Om så är fallet kan ha varit i livet ännu 1678. Han kan då ha varit mer än 90 år gammal. I vilket fall som helst slutade hans liv i elände på grund av svältkatastroferna under 1600-talets andra hälft. När det gäller Mukka gård i Junosuando står i avkortningslängderna i landsboksverifikationerna för 1669:

³ Erik Wahlberg kallar henne "Margareta Jönsdotter (Mukka)", utan närmare motivering, se Wahlberg 1988 s. 16.

1/4 Jönss Andersson _____ 1/4 säden aldeles Bortfrusin och är så Utfattigh, at han ey wijdare är betrodd hoos bångare, och ellerst mistat sin Boskap, förskonas därför, allt.

I 1678 års längd över öde och obesuttna hemman i Övertorneå socken står, som sagt, om Jöns Anderssons hemman:

Fadren Uthgammal, med Twänne gamla systrar sittia på hem[mannet;] Men på femb åhrs tijd icke Kunnat så något Korn, Sohnen Utgådt till Knecht, och ingen qwar som hem[manne]t häfda Kan, Uthan aldeles förfallit till Öde, och föda sikh mäst medh tiggerj.

Ännu i 1682 års avkortningsspecifikation i länsräkenskaperna står Jöns Anderssons hemman, det vill säga Mukka, på 1/4 mantal som öde och obesuttet. År 1683 saknas hemmanet i längden, men det står inte heller med i längden över hemman som upptagits ur ödesmål. Däremot återfinns detta år "Olof el. Jöns Andersson" i detta års kombinerade jordebok och röklängd. Hemmanet var fortfarande på 1/4 mantal, men enbart på 1/2 rök. Året därpå framkommer att hemmanet delats i två rökar; Olof Jönsson Mukka och hans brorson Erik Andersson Mukkas hustru Brita Mukka erlade var för sig 1 skäl och 1 kanna korn i tionde.

I jordeboken återkommer hemmanet först 1682, då det skattade 1 daler, 9 öre och 2 2/5 penningar silvermynt för 1/4 mantal. Av detta erlades 24 öre i penningar, 15 öre och 14 2/5 penningar i smör och 1 öre och 12 penningar i tjära. I 1687 års jordebok står att hemmanet varit avfört som öde mellan 1675 och 1682, men att det därefter har kunnat skatta "effter dett åhr befunnit wara i fullt bruk".

Utöver dessa uppgifter om ett liv som började i välstånd och slutade i elände vet vi att Jöns Andersson Mukka deltog i den ekorrjakt 1642 som ledde till malmfyndet i Masugnsbyn, och till skattefrihet för hans granne Lars Larsson Pesu.

Vid bergskollegiums sammanträde 1659 9/11 föredrog bergmästaren Hans Filip Lybecker ett ärende "uppå een Norrbottns Karls wägner widh Jonosua som hafwer Jernstrecket i Torne opfunnit att han Kundhe bekomma något Uthi hittelöhn". Men kollegiets ordförande sade att han hade talat med Västerbottens landshövding Mörner, som berättade att en annan hade funnit järnstrecket innan denne "Norrbottns Karl". Bergskollegium konstaterade att enbart den som hittar ett "Metalliskt streck" och uppenbarar det för myndigheterna

har rätt till vedergällning, oavsett om någon annan tidigare har hittat järnstrecket, men valt att dölja sin upptäckt.

Vem var då denne "Norrbotns Karl" som menade sig ha rätt till belöning för malmfyndet, trots att en annan hade "uppenbarat" det? Kenneth Awebro skriver 1997 att det var Jöns son Olof Jönsson Mukka som anhöll om att hans hans åldrige far skulle få samma belöning som Lars Larsson Pesu hade fått. Olof anförde enligt Awebro att bergmästaren Isak Tiock två gånger vänt sig till landshövdingen i ärendet, men att hans far inte fått någon belöning eller ersättning.

Awebro skriver vidare att bergskollegium kom att tillsätta en utredning för att klarlägga Jöns Andersson Mukkas roll i malmfyndet. Resultatet av utredningen blev att bergmästarna Isak Tiock och Hans Filip Lybecker, samt malmletaren Jakob Pfunt intygade att Jöns Andersson Mukka varit med vid upptäckten av malmen 1642. Detta ledde enligt Awebro till att Jöns Andersson Mukka slutligen fick samma friheter som Lasun Lassi tidigare hade fått.

Problemet med Awebros slutsats är att Jöns till skillnad från Lars inte återfinns i längderna över förläningar i livstiden i länsräkenskaperna. Den mest sannolika orsaken till detta är att beslut-

et om frihet fattades först efter att Jöns och hans hustru hade hunnit dö. I sådana fall blev friheten enbart en symbolisk bekräftelse av Jöns del i malmfyndet.

Det är uppenbart att Mukka var den gård i Junosuando som drabbades värst av katastrofåren. De övriga gårdarna i Junosuando jordeboksby hade år 1675 återhämtat sig så att de enligt detta års tiondelängd erlade 4,5 skäl (90 liter) korn i tionde. Mukka gård kom däremot att fortsätta betraktas som öde och obesutten eftersom den inte kunde producera tillräckligt för att kunna betala skatt.⁴

Jöns Andersson Mukka efterträddes på den formellt öde gården av sin son **Olof Jönsson Mukka**, som troligen var troligen den yngre av hans söner. Han skrevs enligt roteringslängden ut som knekt för sin fars hemman i Junosuando 1644 och blev knekt vid kapten Jöns Johanssons kompani av Överste Arvid Forbus (Västerbottens) regemente. 1644 21/5 var han förordnad till bösseskytt på skeppet Phoenix tillsammans med sin sannolike släkting Jöns Hindersson i Pello (sonsons sonson till birkarlen Henrik Staffansson) och sin sannolike kusin Henrik Staffansson (son till Anders Hinderssons son Staffan Anders-

4 Jämför *Tornedalens Historia II* s. 15 där Ilkka Teerijoki diskuterar om de "öde" hemmanen verkligen var öde i bemärkelsen att de var obebodda, eller om de bara var skattetekniskt öde.

son) i Pello och 18 andra knektar från Tornedalen. Skeppet Phoenix förliste vid Stockholm 1646, men då tjänstgjorde han troligen inte längre på skeppet. Han var vid mönstringen 1645 ”siuk hemma i landet”, och var 1647 fortfarande i krigstjänst.⁵

Efter dessa år som knekt omnämns Olof igen först 1659 då han som tidigare har framgått begärde en belöning för sin åldrige far. Under åren 1665-1685 tas han upp i mantalslängderna under Junosuando. Hans hustru Kerstin, som i 1688 års mantalslängd uttryckligen sägs vara Olof Jönssons hustru, tas upp i mantalslängderna 1686-88.

Olof återfinns aldrig i jordeböckerna, eftersom gården som sagt formellt sett låg i ödesmål under åren 1675-1682 och fadern Jöns Andersson därför fortfarande enligt tidens kamerala konvention tas upp i längderna, men han återfinns i tiondelängderna mellan 1683 och 1688.

I mantalslängderna ser man att det i Olofs och Kerstins hushåll fanns två söner och två döttrar. En av döttrarna gifte sig med en till namnet okänd man, som 1686-88 omnämns som måg på gården. Döttrarnas namn är inte kända, men i andra källor framträder inte bara två, utan tre bröder:

⁵ Olof Jönsson Mukkas knektjänst kan följas på följande ställen i Arméns rullor: 1644:11 fol. 180f, 1644:11 fol. 255, 1645:12 fol. 287f, samt 1647:10 fol. 157.

1. **Jöns Olofsson Mukka.** Han skrevs ut som soldat för sin faders hemman i augusti 1676 och kom att tillhöra kapten Simon Rosenbergs kompani av Västerbottens regemente. Han var 1676 10/10 närvarande när kompaniet mönstrades på Västerås slott,⁶ och stupade enligt Kennet Mossbergs *Västerbottens Regemente 1667-1762* i slaget vid Lund 1676 4/12.

2. **Olof Olofsson Mukka.** Han sägs vara bosatt i Junosuando i domboken för Övertorneå tingslag 1697, då han dömdes att böta 2 daler silvermynt för att ha uteblivit från tinget. Enligt domboken hade länsman Johan Ersson Pulcken och nämndeman Mickel Mickelsson Rahtu i Kuivakangas intygat att Mats Olofssons bror Olof Olofsson i Junosuando hade tillägnat sig en ko, som Mats avsåg betala kommisspengar med. Mats hade därför stämt sin bror inför tinget eftersom han ansåg sig berättigad att få 6 daler silvermynt av brodern på grund av dennes tilltag. I övrigt hittar man ingenting om Olof Olofsson Mukka i bevarade källor. En möjlighet, som för närvarande är omöjlig att bevisa eller motbevisa annat än genom DNA-forskning, är att Olof var far till soldaten **Nils Olsson Krook** (se vidare nedan under Kruukka), som enligt 1719

⁶ Jöns Olofsson Mukka återfinns i Arméns rulla 1676:6 fol. 68, 72.

års generalmönsterrulla skrevs ut som soldat Nr. 4: Krook för Junosuando by 1711. Om Nils var son till Olof blir det förklarligt varför han uppenbarligen använde en variant av släkten Mukkas bomärke.⁷

3. **Mats Olofsson Mukka**. Han tas upp i tiondelängderna från och med 1690, och återfinns i mantalslängderna 1690-1718. Vid tinget i Övertorneå 1686 drogs Mats inför rätta av Olof Nilsson Lovikkas änka Margareta Andersdotter, sedan han "våldsamligen" bärgat hö från de ängar hans farbror Anders Jönsson Mukka sålt till Olof Nilsson Lovikka, och vilka denne enligt ett domslut från föregående år fick behålla. Han dömdes att betala Margareta 9 daler silvermynt i ersättning, och om dådet upprepades skulle han få böta 40 mark. Mats tvistade om ägor även med sin kusin Erik Andersson Mukka och dennes hustru Brita, vilket togs upp vid tinget i Övertorneå 1687. Vid det tillfället tillsattes nämndemannen Jöns Persson Juto i Tärendö att rannsaka och likvidera i ägotvisten.

Mats Olofsson Mukka, som avled i Junosuando 1741 22/1, var gift med Malin Larsdotter (+1733). De hade åtminstone tre barn; **Lars Matsson Mukka** (1695-1764), som var faderns

efterträdare på gården, **Kerstin Matsdotter Mukka** (*1700) om vilket inget är känt och **Malin Matsdotter Mukka**, som vid tinget i Jukkasjärvi 1729 dömdes att böta 40 daler silvermynt (som hon betalade kontant) och undergå tre söndagars kyrkoplikt för lönskaläge med gifte mannen Mårten Jonsson Sagare i Vittangi.

Lars Matsson Mukka var soldat Snällfot i Junosuando 1714, och tas upp i mantalslängderna på Mukka gård från och med 1721. I sitt första äktenskap med Ella Hindersdotter (1698-1728 19/11) blev han far till gästgivaren, postföraren och nybyggaren **Lars Larsson Mukka – Kuoksu** (1727-1811 2/5) i Kuoksu, och i sitt andra äktenskap med Margareta Johansdotter Pekkari (1697-1769) från Tärendö blev han far till sexmannen **Johan Larsson Mukka** (1737-1819) på Mukka gård i Junosuando, **Hans Larsson Mukka eli Lantto** (1738-1816 2/1) på Lantto gård i Junosuando och till sockensmeden i Övertorneå **Henrik Larsson Mukka – Hurula – Rovainen** (1740-1825), slutligen husbonde på Rovainen gård i Haapakylä.

⁷ En annan förklaring till Nils Olsson Krooks bomärke är att han övertog bomärket efter sin svärfar, som i sin tur övertog det från sin företrädare på gården, vilken tillhörde släkten Mukka.

K R U U K K A

Jöns Andersson Mukkas son **Anders Jönsson Mukka** omnämns för första gången i 1637 års roteringslängd. Han var då 20 år gammal och alltså född omkring 1617. I längden uppges han uttryckligen vara son till Jöns Andersson, och det framgår också att han togs ut till knekt. Fram till 1639 var han knekt hemma i Västerbotten och tillhörde kapten Per Sunessons kompani. Han var en av de knektar från Västerbotten som mönstrades på Dalarö 1639 20/5 för att formeras till fyra kompanier som skulle "öfwersendas" till överste Anders Körings skvadron i Tyskland. Efter mönstringen kom han att tillhöra löjtnant Måns Pålssons kompani.⁸

Anders förekommer varken i mantals-, rök- eller tiondelängder, och inte heller i jordeboken, men han överlevde uppenbarligen sin tjänstgöring i tretioåriga kriget, eftersom han någon gång i början av 1680-talet sålde några ängar till Olof Nilsson Lovikka i Lovikka. Då ängarna ägdes gemensamt av bröderna Olof och Anders Jönssöner Mukka, och Anders sålt ängarna utan brodern Olofs samtycke, drog Olof Jönsson Mukka 1685 saken inför rätta. Det beslutades att Olof Nilsson Lovikka skulle få behålla hälften av ängarna,

⁸ Anders Jönsson Mukkas knektjänst kan följas på följande ställen i Arméns rullor: 1639:9 fol. 249, samt 1639:1 fol. 276F, 300.

men återlämna de övriga till Olof Jönsson Mukka.

Anders son **Erik Andersson Mukka** och hans hustru Brita skymtar fram i olika längder på 1680- och 1690-talen. Hustru Brita Mukka tas upp i tiondelängderna 1683-1684, 1686, samt 1693-1699. Hon tas också upp i mantalslängderna 1692-1697. Hennes make Erik Andersson Mukka återfinns i tiondelängderna 1688-92, samt i mantalslängden 1690. Det är okänt varför Eriks hustru Brita förestod gården under så många år. En möjlighet är att Erik var soldat dessa år, eftersom soldater vid den här tiden inte togs upp som husbönder på sina gårdar, men Erik har inte kunnat återfinnas i de bevarade rullorna för Västerbottens regemente.

Både Erik och hans hustru, och Eriks kusin Mats Olofsson Mukka tas upp i en dom i 1687 års dombok för Övertorneå tingslag:

Erich Andersson i Junoswando, hwilkens hustru intet Kunde neeka sin Man hafva slagit Matz Olofsson Ibid: på Kyrkiowägen, hoos Nils Lodvika; Altså dömdes han att böta för Pust och blånadh sine 3 g:r 3 Mrk:r Sm:t Men hennes Klagan om Skiälsordh beroor till thess hoon skaffar der till sijne påberopade wittnen, effter hoon warit så Skamlöös och Uplyfftat sin Särk och wijst Matz sin födelse Lem Uthi Ifrigheet och galenskap. Imeldertidh remitterades deras Ägor och Engestwist under Tolfman Jöns Perssons i Tärende Ransakan och Liqvidation them emellan der in Loco.

Det antyds som synes i domen att stämningen mellan kusinerna var minst sagt spänd, och att händelsen på kyrkvägen hade något att göra med tvisten de ängar som Eriks far hade sålt till Olof Nilsson Lovikka, eller någon annan ägotvist, som kanske hade uppstått eftersom två familjer bodde på samma, odelade hemman.

Enligt 1701 års jordebok hade Mukka gård, som nu hade jordeboksnumret Junosuando Nr. 2 till slut delats i två rökar på vardera 1/8 mantal; Mats Mukkas rök och Jakob Ersson Mukkas rök. **Jakob Ersson Mukka** var rim-

ligen son till Erik Andersson Mukka och Brita Mukka. Jakob tas upp i mantalslängderna under Junosuando 1701-1708. Från och med 1702 framgår det att Jakob är gift. Efter 1708 försvinner familjen spårlöst ur källorna och från och med 1709 är gårdens husbonde i stället **Lars Mickelsson Lasu** (1654-1745 x/1), som var son till Mickel Larsson Lasu i Junosuando. Lars dotter **Ella Larsdotter Mukka** gifte sig med den före detta soldaten **Nils Olsson Krook** (1691-1771 26/4), som övertog gården efter sin svärfader och så småningom blev lantushållare eller byålderman.

LASU GÅRD	KRUUKKA GÅRD	MUKKA GÅRD
Bomärke 1744:	Bomärke 1741:	Erik Ersson
		Nämnd 1635-1642
		Jöns Andersson Mukka
		*1582
		I Pello 1621-43, i Junosuando 1643-60
	Anders Jönsson Mukka	Olof Jönsson Mukka
	*1617	Nämnd 1644-1685
	Nämnd 1637-1685	Hustru Kerstin nämnd 1686-1688
Lars Larsson Pesu	Erik Andersson Mukka	Mats Olofsson Mukka
*1607	Nämnd 1688-91	+1741 22/1
Nämnd 1635-1688	Hustru Brita nämnd 1683-1699	Nämnd 1690-
Mickel Larsson	Jakob Ersson Mukka	Bomärke 1742:
Nämnd 1681-1690	Nämnd 1701-1708	
Anders Mickelsson Lasu	Lars Mickelsson Mukka	
1660-1740 7/5	1654-1745 x/1	
Nämnd 1697, 1701-	På Lasu 1692-1702,	
	på Kruukka 1709-	

Översikt över husbönderna på gårdarna i Junosuando by fram till ca 1700. Bomärkena är hämtade ur manualhandlingar för Härnösands stift (se vidare *Meänmaa* Nr. 1/2021). Lasu gårds bomärke tecknades av Anders Andersson Lasu (+1758), Kruukka gårds bomärke av Nils Olsson Krook (1691-1771) och Mukka gårds bomärke av Lars Matsson Mukka (1695-1764).

Efter honom har gården fått sitt namn; Kruukka. Han efterträddes sedermera av sin son **Lars Nilsson Kruukka** (1724-1786) medan sonen **Olof Nilsson Kruuka – Johdet eli Lasu** (1726-1771) blev husbonde på en del av Lasu gård genom giftermål.

AVSLUTANDE REFLEXIONER

Det har länge varit känt att byn Junosuando anlades under 1600-talets första fjärdedel. Genom fördjupad källforskning kan man leda i bevis att byns grundläggande bör förläggas till senare delen av 1620-talet, eller till senast omkring 1630. Redan kort efter byns grundande fanns två fastigheter i byn; sedermera Lasu och Mukka gårdar. Den sistnämnda delades på 1680-talet i två rökar och vid sekelskiftet 1700 i två fastigheter: Mukka och sedermera Kruukka gårdar.

Det går inte att avgöra vilken av byns gårdar som var den första, och därför inte heller om Lars Larsson Pesu eller Erik Ersson (Mukka) var byns grundare, eller om de kom samtidigt till byn.

Gårdarna i Junosuando jordeboksbys (som även innefattade Lovikka, Kangos och Lautakoski, samt en kortare period vid seklets mitt Kuoksu och Lainio) tillväxte starkt fram till 1660-talets slut, då deras skatteförmåga på grund

av de länsomfattande nödåren gick kraftigt tillbaka. Lasu gård klarade sig relativt väl genom krisen, kanske eftersom gårdens husbonde Lars Larsson på grund av sitt malmfynd var befriad från skatt i sin och hustruns livstid, medan Mukka gård i skattetekniskt avseende kom att falla ödesmål, även om den inte var obebodd. Gårdens ödesmål bröts vid 1680-talet början. Därefter återhämtade sig gården.

Jämförelsevis många män från Junosuando kom att skrivas ut som soldater under 1600-talet, men enbart Jöns Olofsson Mukka, som föll i slaget vid Lund, kan bevisas ha dött under soldattjänsten. De övriga soldaterna överlevde, eller gick mot okända öden.

På ett mer mellanmännskligt plan tycks förhållandena i Junosuando under sent 1600-tal ha präglats av konflikter inom släkterna Lasu och Mukka. Konflikterna tycks främst ha varit kopplade till tvister om arv och ägor, vilket kan ha berott på att resurserna knappt var tillräckliga för överlevnad under de svåra tiderna. Det är också möjligt att de bevarade källorna överdriver konflikternas betydelse, och att vardagen i byn snarare präglades av samarbete. Ska man sätta tilltro till Regnards (ofta kritiserade) skildring av sitt korta besök i vad som förefaller vara Junosuando sommaren

1681 tycks byns invånare i alla fall inte ha haft några svårigheter att gemensamt utföra de dagliga sysslorna i byn. Åtminstone uppfattade Regnard junosuandoborna mer som en sammanhängande byagemenskap än som ett par familjer med konfliktfyllda relationer till varandra. Den bilden kan förstås också vara överdrivet idylliserande eller grundad på missförstånd. Exakt hur det förhåller sig med den saken kommer vi aldrig att kunna veta säkert.

K Ä L L O R

A R K I V M A T E R I A L

Arméns rullor 1639:1, 1639:9, 1644:11, 1645:12, 1647:10, 1676:6.
Bergskollegium, huvudarkivet, Protokoll 1659.
Boskapslängder för Västerbotten 1633-1637.
Dombok för Jukkasjärvi tingslags häradsrätt 1684, 1729.
Dombok för Övertorneå tingslags häradsrätt 1681, 1685 1686, 1687, 1695, 1697, 1708.
Generalmönsterrulla för Västerbottens regemente 1719.
Jukkasjärvi sockens kyrkoarkiv.
Jordeböcker för Västerbottens län 1629-1701.
Landskapshandlingar för Västerbotten 1539-1620.
Länsräkenskaper/Landsboksverifikationer/Länsräkenskapsverifikationer för Västerbottens län 1642, 1652, 1665, 1669, 1670, 1675, 1678, 1682, 1688.
Mantalslängder för Västerbottens län från och med 1642.
Manualhandlingar för Härnösands stift 1741, 1742, 1744.
Pajala sockens kyrkoarkiv.
Roterings- och utskrivningslängder för Norrland 1621-1659.
Tiondelslängder ur Västerbottens länsräkenskapsverifikationer 1652-1702.

L I T T E R A T U R

Awebro, Kenneth (1997). En bruksrörelse i Tornedalen under 1600-talet. *Grannar emellan / [text- och bildredaktion: Kerstin Abukhanfusa]*. S. 202-241
Kuoksu, Erik (2010). *Birkarlen Anund Anundsson (Kyrö) i Pello och hans ättlingar 1539-1930*. Fjärde upplagan Göteborg.
Kuoksu, Erik (2008). *Birkarlsläkter från övre Tornedalen: 1539-1800*. Angered.
Kuoksu, Erik (2012). *Familjeregister för Junosuando 1637-1935*. Göteborg:
Mossberg, Kennet (1998). *Västerbottens Regemente 1667-1762*. CD-skiva.
Regnard, Jean Francois (1946). *Resa i Lappland*. Stockholm:
Teerijoki, Ilkka (1993). Bebyggelsen 1600-1809. *Tornedalens historia / utgiven av Tornedalskommunernas historiebokskommitté ; [redaktion: Olof Hederyd (svenska och finska), Yrjö Alamäki (finska) samt Matti Kenttä (finska och svenska)]*. 2. S. 11-44
Wahlberg, Erik (1988). *Bondeskalden Antti Keksi*. Luleå: Tornedalica